

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Lwów, Galicja, Austro-Węgry; obecnie Ukraina

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Naukowego Towarzystwa im. Tarasa Szewczenki (Музей Наукового Товариства ім. Шевченка)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum ukraińskiego towarzystwa naukowego, o różnorodnych zbiorach, obejmujących obiekty artystyczne, etnograficzne, archeologiczne i przyrodoznawcze.

Daty działalności / zakres czasowy:

1895–1940

Dostępność

Pełna (od 1910 r.)

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Patrymonialna i mnemoniczna

Rodzaj pamięci

Narodowa: ukraińska; lokalna: Lwów, Galicja i ziemie ukraińskie

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Obszar historyczny: pamiątki, numizmaty, medale, zabytki archeologiczne/
obszar kultury: rękopisy, starodruki/ obszar artystyczny: malarstwo, rzeźba,
grafika, rzemiosło artystyczne /obszar etnografii: sztuka ludowa, sprzęty,
ubioory / obszar naturalny: okazy zoologiczne i florystyczne

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
--	---------	---------

ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Nie istnieje	1898–1907 w budynku na ul. Czarnieckiego 26 1907–1912 łącznie 7 pomieszczeń w Domu Akademickim na ul. Supińskiego 17 Od 1912 r. na 1 piętrze w budynku przy ul. Czarnieckiego 24
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	X	X
GODZINY OTWARCIA	X	14.00-18.00 codziennie za wyjątkiem niedziel i świąt ukraińskich. Wstęp był darmowy (dane z 1916 r.)
DYREKTORZY	X	Mychajło Hruszews'kyj
ZARZĄDCA	X	Towarzystwo Naukowe im. Tarasa Szewczenki
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	X	Pomieszczenia zaadaptowane

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Nie odnotowano

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

W zakres działalności muzeum wchodzi kolekcjonowanie zabytków przedhistorycznych, historycznych (pamiątki wielkookresowego okresu i późniejsze jak broń, rzeźby, monety itp.), dzieł świeckiej i cerkiewnej sztuki, pamiątek literackich (rękopisy, autografy, dokumenty, stare druki), tudzież zabytków etnograficznych, jak stroje, modle starych gospodarskich i przemysłowych narzędzi i budynków, przedmioty obrzędowe oraz okazy sztuki ludowej".

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Lwów, Galicja, ziemie ukraińskie

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Naukowe Towarzystwo im. Szewczenki, założone we Lwowie w 1873 r., od 1892 r. mające status naukowego. Najważniejsza naukowa, społeczna organizacja ukraińska. Podtrzymująca także ducha narodowego i prowadząca badania na emigracji, po likwidacji organizacji przez władzę sowiecką.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

- Mychajło Hruszewski (29 IX 1866 – 24 XI 1934), wybitny ukraiński działacz polityczny (przewodniczący Centralnej Rady Ukraińskiej), a także naukowiec, historyk i literaturoznawca. Przewodniczący Naukowego Towarzystwa im. Szewczenki w latach 1897–1913;
- Iwan Trusz, ukraiński malarz i działacz społeczny;
- Fedir Wowk [T. Wołk], ukraiński etnograf;
- Bohdan Janusz, ukraiński i polski muzealnik;
- Wołodymyr Hrebieniak, archeolog

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Zob. rubryka: Założyciele

Szczegółowa historia instytucji

Idea założenia placówki powstała w 1895 r., gdy podczas zebrania prezydium Naukowego Towarzystwa im. Szewczenki przedstawiono opinię o konieczności powołania do życia „muzeum narodowego”. Nie jest wykluczone, że myślano już o tym nawet 3 lata wcześniej, gdy towarzystwo nabrało charakteru instytucji naukowej. W każdym razie w opublikowanym w 1892 r. regulaminie Towarzystwa napomykano o naukowych przedmiotach, które miały pozostawać pod opieką bibliotekarza. Dopiero jednak w par. 14 statutu organizacji z 1898 r. mowa o tym, że w skład majątku Towarzystwa wchodzi także muzeum. Uważa się, że nader istotną rolę w jego organizacji odegrał Mychajło Hruszews'kyj, pełniący funkcję przewodniczącego Towarzystwa w latach 1897–1913). W każdym razie początkowo ograniczono się do działalności zbierackiej, nie eksponując publicznie pozyskiwanych przedmiotów. Wówczas mieściło się w budynku Towarzystwa na ul. Czarnieckiego 26. W 1907 (według innych danych w 1911 r.) r. zbiory muzeum zostały umieszczone w Domu Akademickim na ul. Supńskiego 17. Zajmowały tam wielką salę i 6 innych, mniejszych pomieszczeń. Kolejna przeprowadzka nastąpiła w 1912 lub 1913 r. Siedzibą placówki zostały pomieszczenia na I piętrze budynku na Czarnieckiego 24. W tym samym czasie podjęto próbę otwarcia muzeum przyrodniczego mającego w założeniu stanowić odrębną jednostkę organizacyjną. Plany te do końca interesującego nas okresu nie zostały jednak zrealizowane.

Kres istnieniu muzeum Towarzystwa Naukowego im. Szewczenki przyniosły decyzje władz sowieckich o reorganizacji lwowskich placówek muzealnych.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Zbiory Towarzystwo zaczęło gromadzić już w 1892 r. Początkowo miały pozostawać pod opieką bibliotekarza. Rozszerzały się stopniowo dzięki darom, przekazom, zakupom oraz działaniom terenowym. Istotną rolę w okresie przed wybuchem I wojny światowej miała działalność studenta Uniwersytetu Lwowskiego W. Hrebieniaka, który aktywnie zaczął rozszerzać i porządkować kolekcję. W końcu 1913 r. w posiadaniu muzeum znajdowało się 19131 obiektów. W tym 14120 przedmiotów znajdowało się w dziale archeologiczno-etnologicznym. W tym w części archeologicznej skatalogowanych było 5012 przedmiotów (309 z epoki paleolitu, 2155 z epoki neolitu, 201 trypolskich, 129 z epoki brązu, 2195 scytyjskich, inych ludów stepowych i średniowiecznych ruskich. W katalogu odnotowano posiadanie różnotematycznych zbiorów fotograficznych (1576 klisz i 228 odbitek). Część etnograficzna zbiorów składała się z dwóch części. Do pierwszej, liczącej 6788 obiektów należały tkaniny ludowe (kilimy, w tym huculskiem, wyszywanki), różne narzędzia, modele budowli, a także obrazy, głównie artystów ukraińskich (w tym portrety działaczy kulturowych, po części namalowane przez I. Trusza). W drugiej części zgromadzono przykłady sztuki cerkiewnej (ikony, Krzyże, naczynia i szaty cerkiewne), a także bogatą kolekcję pisanek, liczącą blisko 2000 sztuk. Łącznie druga część składała się z 2320 przedmiotów.

Podczas okupacji Lwowa przez Rosjan w 1915 r. wywiezione zostały niektóre obiekty (toporki, wzory hafciarskie). Zbiory przetrwały jako odrębna jednostka do 1940 r., kiedy to sowieci dokonali reorganizacji muzeów lwowskich.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

X

Strategia pozyskiwania zbiorów

Dary, przekazy, zakupy

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Fedir Wowk – obiekty archeologiczne

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Ekspedycje etnograficzne Fedira Wowka na Bojkowszczyznę,
Łemkowszczyznę, Huculszczyznę i Bukowinę

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

Zob. rubryki: „Szczegółowa historia instytucji” i „Zbiory”

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Od 1907 do 1911 wystawa stała w budynku NTSz

Wystawy czasowe

Brak szczegółowych danych

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Тимчасовий Каталог українського національного музею при Науковім товаристві імені Шевченка у Львові. Відділи археології і етнографії, Львів 1911.

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Sprawozdania z działalności publikowane w czasopiśmie „Хроніка НТШ”

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Brak szczegółowych danych

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Lwów, Galicja, ziemie ukraińskie

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

Brak szczegółowych danych

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Булик Н., *Львівська археологія XIX – початку XX століття: Дослідники, наукові установи, музеї*, Львів 2014.
- Chwalewik E., *Zbiory polskie [...]*, Warszawa 1916.
- Chwalewik E., *Zbiory polskie [...]*, t. I, Warszawa – Kraków 1926.
- Хить М., Історія музею Наукового Товариства ім. Шевченка у документах фонду НТШ ЦДІА України у Львові, „Історичні пам'ятки Галичини” 2003, s.
- Головацький І., *З історії музейництва музею Наукового Товариства ім. Шевченка, зокрема музею історично-воєнних пам'яток у Львові та Празі*, [w:] *З історії Наукового Товариства імені Шевченка [...]*, Львів 1997, s. 207–216.
- Гонтар Т., Етнографічні колекції музею НТШ, [w:] *Праці Наукового товариства ім. Шевченка. Секція фольклористики та етнографії*, Львів 1992, s. .
- Грушевський М., В справі Музея при Науковім Товаристві ім. Шевченка: Відозва до ш. Земляків, „Записки НТШ”, 1901, t. 43, s. 1–3.
- Кондаурова Г., Іван Труш у створенні портретної галереї Наукового Товариства імені Шевченка у Львові, „Вісник НТШ”, 2012, nr 47 (wiosna-lato), s. 25–29.
- Купчинський О., *Наукове Товариство ім. Шевченка: дослідження, матеріали*, Львів 2013.
- Orłowicz M., *Ilustrowany przewodnik po Lwowie*, Lwów–Warszawa 1925.
- Piotrowski J., *Lemberg und Umgebung (Żółkiew, Podhorce, Brzeżany und and.)*. *Handbuch für Kunstliebhaber und Reisende*, Lwów 1916.
- Піскова Е.М., Музей Наукового Товариства ім. Шевченка, [w:] *Енциклопедія історії України*, t. 7: Мі-О, редкол. В. А. Смолій (голова) та ін., Київ 2010 [режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Muzej_tovarystva (останній перегляд: 09.02.2018)].
- Романюк Т., *З історії музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові*, „Записки НТШ”, t. CCLXVIII, 2015, s. 467–483.

- Сапеляк О., *Про музейну справу НТШ*, „Народознавчі зошити”, 1996, nr 4, s. 225–229.
- Свенціцкий І., *Музеї і музейництво. Нарисі і замітки*, Львів 1920.
- Сурмач О. І., *М. Грушевський як теоретик музейної справи в Україні*, „Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Гуманітарні науки”, t. 15, 2018, s. 211–216.
- *Тимчасовий Каталог українського національного музею при Науковім товаристві імені Шевченка у Львові. Відділи археології і етнографії*, Львів 1911.
- *Z ruskich muzeów we Lwowie. Muzeum Naukowego Towarzystwa im. Szewczenki*, „Z Ziemi Naszej: dodatek literacko-naukowy „Kurjera Lwowskiego””, R. I, 1909, nr 17 (VIII), s. 3–5.
- Залізник М. *Стан Музею*, „Хроніка НТШ”, 1911.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

ЦДІА України у Львові., ф. 309 “Наукове товариство імені Шевченка”, оп. 1, спр. 61 [non vidi].

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Zdjęcia publikowane są w różnych wydawnictwach. Zapewne znajdują się również w materiałach archiwalnych Towarzystwa pozostających w zasobach Centralnego Państwowego Historycznego Archiwum Ukrainy we Lwowie.

Ciekawe cytaty

„Mało są znane polskiej publiczności muzea przy ruskich towarzystwach we Lwowie, z pomiędzy których najbardziej zastruguje na uwagę niewielka pprawdzie, jednak starannie i umiejętnie kompletowana archeologiczno-etnologiczna kolekcja najwyższej naukowej ruskiej instytucji, jaką jest Nmauk. Tow. im. Szewczenki” (*Z ruskich muzeów we Lwowie. Muzeum Naukowego Towarzystwa im. Szewczenki*, „Z Ziemi Naszej: dodatek literacko-naukowy „Kurjera Lwowskiego””, R. I, 1909, nr 17 (VIII), s. 3).

UWAGI:

W literaturze pojawiają się pewne różnice zdań co do czasu przenoszenia zbiorów i liczebności ich poszczególnych kategorii

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Dariusz Dąbrowski

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

Lwów, 2018

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	